

مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه
سال بیست و چهارم، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان ۱۳۹۶، تک‌شماره ۳۰۰۰۰ ریال

مقالات

- تاثیر برنامه هسته‌ای ایران بر نظم منطقه‌ای خاورمیانه
(۲۰۰۵ - ۲۰۱۳)
سید جواد صالحی - مظفر حسونند / ۱۱
- تحلیل نقش مطبوعات در انقلاب ژانویه ۲۰۱۱ مصر
حسین دهشیار - اسماعیل محمدپور / ۴۱
- بررسی پویش‌های سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه ترکیه
سید محمد رضا موسوی - طاهر حسن پور - عارف بیژن / ۶۹
- دخالت نظامی عربستان سعودی در یمن از منظر امنیت هستی‌شناسی
قاسم ترابی - کاوه غلامی / ۹۵
- بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جنبش انصارالله یمن
سید علی نجات / ۱۱۵
- بررسی تطبیقی ساختار فکری جریان‌های افراطی با خوارج
محمد بختیاری - مسعود رضا اسکندری / ۱۴۱
- توان نظامی موشکی حزب‌الله و بازدارندگی در قبال اسرائیل
رضا اختیاری امیری - سید احمد هاشمی / ۱۶۱
- نگاهی به بحران اجتماعی جنبش سلفی‌گری در مصر و چالش‌های آن
علی غلامی دهقی - زهرا سادات کشاورز / ۱۸۷

معرفی و نقد کتاب

- چشم‌اندازی از کتاب دوستی به مثابه جهان‌بینی
حسین روحانی صدر / ۲۱۷

Center for Scientific Research and Middle east Startegic Studies
Vol. 24, No. 3 & 4 Autumn & Winter 2017

Articles

- The Impact of Iran's Nuclear Program on the Middle East Regional Order
(2005-2013)
Seiyed Javad Salehi - Mozaffar Hasanvand /11
- Analysis of the Role of the Press in January 2011 Egyptian Revolution
Hosein Deheshyar - Esmaeel Mohammadpor /41
- Investigating the Dynamics of the Foreign Policy of Turkey's AKP
(The Case of the Middle East)
Seyed Mohammadreza Mosavi - Taher Hasanpor - Aref Bijhan /69
- Saudi Arabia's Military Intervention in Yemen from
a Perspective of Security Ontology
Ghasem Torabi - Kave Gholami /95
- Reflection of the Islamic Revolution of Iran on the Ansarollah
Movement in Yemen
Seyyed Ali Nejat /115
- Comparative Study of the Intellectual Structure of Contemporary Extreme
Currents With Khawarij
Mohammad Bakhtiari - Massoud Reza Eskandari /141
- Hezbollah's Military-Missile Power and Deterrence Against Israel
Reza Ekhtiari Amiri - Seyyed Ahmad Hashemi /161
- Reviwe of the Social Crisis on Salafism Movement in Egypt and
its Challenges (New Approaches to Islamic Movements)
Ali Gholami Dehaqhy - Zahra Sadat Keshavarz /187

Book Reviwe

- Friendship as a World View
Hosein Rohani Sadr /217

Policy Orientations

The Middle East Studies Quarterly Concentrates on the production of knowledge about The Middle East and the promotion of academic research in this field. Regarding the fact that the Middle East is the most important geographical, historical and security environment of Iran, the Middle East Studies Quarterly tries to provide possibilities and chances for publishing methodological and scientific oriented views and writings of scholars both inside Iran and the outside world. Thereby, while trying to provide more understanding of the contemporary Middle East affairs, the Quarterly is committed to serve the national interests of the Islamic Republic of Iran.

Center for Scientific Research and Middle East Strategic Studies

The Center for Scientific Research and Middle East Strategic Studies was established in February 1988 in Tehran. This center is the first institute in Iran that has focused its studies and research on the various aspects of the Middle East. From an academic point of view, the creation of such a specialized center was highly necessary since the Middle East is the most immediate and the most significant geographic, historical, cultural and security region relevant to Iran's national interests. The Center is a United Nation's registered NGO.

Objectives

- Multidimensional Understanding of Iran's Immediate Environment
- Analysis of Complex Interactions between Iran and the Middle East
- Understanding Middle East's International Politics and Economics
- Panel Discussions on various Middle Eastern Issues with both Iranian and non-Iranian Scholars and Specialists
- A Library Complex Especializing on the Middle East
- A Data-bank on the Middle East
- Close Collaboration with other Middle Eastern Research Centers in the Region and outside of the Region
- Publication of a Quarterly, Books and Paper Series on the Middle East

فصلنامه مطالعات خاورمیانه، به‌عنوان یکی از پرسابقه‌ترین نشریات تخصصی کشور، به‌منظور تولید دانش در حوزه خاورمیانه‌شناسی و ارتقای پژوهش‌های دانشگاهی در این زمینه فعالیت می‌کند. با توجه به آنکه منطقه خاورمیانه مهم‌ترین محیط جغرافیایی، تاریخی، فکری و امنیتی ایران به‌شمار می‌رود، فصلنامه می‌کوشد زمینه‌ای مناسب برای انتشار و بررسی دیدگاه‌های علمی و روشمند صاحب‌نظران داخلی و خارجی را فراهم آورد تا ضمن درک هرچه عمیق‌تر مسائل معاصر منطقه، پیشنهادهای مناسبی نیز برای تحقق منافع ملی جمهوری اسلامی ایران ارائه شود.

مرکز پژوهش‌های علمی و استراتژیک خاورمیانه

مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات خاورمیانه در بهمن ماه ۱۳۶۷ در تهران تأسیس شد. این مرکز، علاوه بر مطالعه و تحقیق پیرامون مسایل نظری روابط بین‌الملل، خاورمیانه‌شناسی را محور فعالیت‌های مطالعاتی، تحقیقاتی و اطلاع‌رسانی خود قرار داد. در واقع، این اولین مرکزی است که در ایران با هدف خاص تحقیقات در حوزه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل شروع به کار می‌کند. ضرورت وجود چنین مرکزی از نقطه نظر تخصصی بسیار بدیهی و منطقی می‌نماید، زیرا خاورمیانه، مهم‌ترین و فوری‌ترین محیط جغرافیایی، تاریخی، فکری و امنیتی ایران است و شناخت دقیق و تخصصی افراد گوناگون این محیط، یک وظیفه روشن علمی و ملی می‌باشد. این مرکز اهداف خاص زیر را دنبال می‌نماید.

- مطالعه و تحقیق پیرامون مسایل نظری در رشته روابط بین‌الملل
- شناخت عمیق و چند بعدی محیط پیرامونی ایران (تاریخی، جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی)
- بررسی کنش‌ها و واکنش‌های متقابل میان ایران و خاورمیانه
- شناخت سیاست و اقتصاد بین‌المللی در خاورمیانه
- شناخت عمیق‌تر یکایک کشورهای خاورمیانه
- تشکیل میزگردهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با شرکت کارشناسان و اساتید داخلی و خارجی
- برخورداری از یک کتابخانه تخصصی پیرامون خاورمیانه برای پژوهشگران و دانشجویان
- برخورداری از یک بانک اطلاعات و آرایه تسهیلات لازم جهت اتصال به بانک‌های اطلاعاتی
- برقراری ارتباط نزدیک با سایر مراکز مطالعاتی در داخل
- برقراری ارتباط نزدیک با سایر مراکز خاورمیانه‌شناسی در خارج
- انتشار بولتن روزانه، هفتگی، ماهانه و فصلی شامل آخرین اخبار مربوط به خاورمیانه
- انتشار گزارش‌های خاص تحلیلی، فصلنامه تخصصی پیرامون خاورمیانه و کتاب‌های موضوعی

سید جواد صالحی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۴/۲۰

مظفر حسونند**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۲/۲۷

چکیده

تا قبل از برنامه جامع اقدام مشترک در ژوئیه ۲۰۱۵، در طول یک دهه برنامه هسته‌ای ایران تاثیرات متعددی را بر فضای ذهنی و رفتاری کنش‌گران خاورمیانه بر جای گذاشت. بررسی ابعاد مختلف برنامه هسته‌ای به‌ویژه از منظر ارتباط و تاثیر آن بر نظم منطقه‌ای خاورمیانه از دو جهت حایز اهمیت است. نخست از منظر جایگاه و اهمیت توافق هسته‌ای در سیاست خارجی به‌ویژه در نظم منطقه‌ای خاورمیانه به نسبت دوران پیشا برجام. دوم توجه به ذهنیت کنش‌گران منطقه‌ای در مسیر شکل‌دادن سیاست خارجی و درک رابطه پیوندی و سیستمی بین موضوعات سیاست خارجی با محیط منطقه‌ای و بهره‌گیری از آن به‌عنوان تجربه‌ای مهم در دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران. بر همین اساس در مقاله اخیر در راستای پاسخ به این سؤال اصلی برآمده‌ایم که برنامه هسته‌ای ایران چه تاثیراتی را بر نظم منطقه‌ای خاورمیانه (۲۰۰۵-۲۰۱۳) بر جای گذاشته است. در پاسخ این فرضیه مورد تحلیل قرار گرفته است که برنامه و دیپلماسی هسته‌ای ایران (تا قبل از توافق) منجر به تهدید پنداری و تقویت ذهنیت متخاصم کنش‌گران منطقه‌ای و تقابل‌ها در نظم منطقه‌ای خاورمیانه شده است که می‌توان در نمونه‌های مختلفی آن را مشاهده نمود که عبارت‌اند از: مسابقه تسلیحاتی، جلوگیری از صدور افکار انقلابی ایران به‌عنوان تهدید منافع غرب و اعراب، اجماع واحدها جهت انزوای ایران، صف‌آرایی امنیتی برای مقابله با منافع و تحریم همه‌جانبه جمهوری اسلامی ایران. روش پژوهش توصیفی - تحلیلی و شیوه گردآوری داده‌ها نیز کتابخانه‌ای، استفاده از مجلات، مقالات معتبر می‌باشد.

واژگان کلیدی: خاورمیانه، برنامه هسته‌ای ایران، مسابقه تسلیحاتی، امنیت، انزوا گرایی، تحریم.

حسین دهشیار*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۲/۲۶

اسماعیل محمدپور**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۲/۲۷

چکیده

انقلاب ۲۵ ژانویه مصر، در واقع نتیجه بحران‌هایی در سطح جامعه از قبیل افزایش فاصله طبقاتی و گسترش فساد و تلاش مبارک برای موروئی کردن ریاست جمهوری بود که با کمک رسانه‌ها - از مطبوعات تا شبکه‌های اجتماعی - زمینه را برای شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی در مصر، ضد رژیم مبارک و سقوط آن فراهم کرد. در این راستا آنچه بسیار مورد توجه قرار می‌گیرد، نقش پررنگ مطبوعات و رسانه‌های چاپی در روند انقلاب است. در حالی که از دیرباز در این کشور با سه نوع سیستم روزنامه‌نگاری دولتی، مستقل و روزنامه‌های متعلق به احزاب مخالف، روبرو بوده‌ایم، نویسنده تلاش کرده است تا در این زمینه به این پرسش اصلی پاسخ دهد که نقش و موضع هر یک از این سه نوع سیستم مطبوعاتی در سرزمین اهرام در فرایند انقلاب ۲۰۱۱ (به‌ویژه از ۲۵ ژانویه تا ۱۱ فوریه روز استعفای مبارک) به چه صورتی بوده است و این موضع‌گیری‌ها تا چه اندازه توانسته بر روند انقلاب ژانویه تأثیرگذار باشند؟ در این راستا ضمن معرفی دقیق روزنامه‌های هر سیستم، به بررسی آراء و مواضع این روزنامه‌ها و به تصویر کشیدن تفاوت‌های عمده میان مطبوعات دولتی با روزنامه‌های مستقل و متعلق به احزاب می‌پردازیم. چنان که یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، به نظر می‌رسد در انقلاب ژانویه ۲۰۱۱ مصر، آزادی نسبی این رسانه‌های سنتی در بیان نظرات خود به همراه رشد طبقه متوسط، توانست با بسیج کردن مردم برای رسیدن به خواسته‌های خود و تشکیل جنبش‌های اجتماعی قدرتمند تا حدودی امکان‌گذار مصر از دیکتاتوری سی‌ساله خود را فراهم نماید.

واژگان کلیدی: انقلاب ۲۰۱۱ مصر، مطبوعات، روزنامه‌ها، جنبش اجتماعی، حسنی مبارک

* دانشیار روابط بین‌الملل در دانشگاه علامه طباطبایی.

** دانش آموخته کارشناسی ارشد مطالعات منطقه‌ای از دانشگاه علامه طباطبایی، نویسنده مسئول.

سید محمد رضا موسوی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۲۰

طاهر حسن پور**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۳/۲۵

عارف بیژن***

چکیده

این پژوهش با طرح این سؤال که پویش‌های حزب عدالت و توسعه ترکیه در عرصه خارجی در قبال منطقه خاورمیانه بر چه مبانی استوار است؛ به این نتیجه رسیده است که ترکیه با عبور از نگرش‌های ایدئولوژیک و جنگ سرد، نگرش جدیدی را در سیاست خارجی خود تعریف کرده است. اینکه ترکیه بتواند در بستر چنین نگرش و پویشی به بخش قابل توجه از آنچه را که در پندار نخبگان آن جای گرفته است نایل آید، هم‌اینک به بخش مهم و لاینفک دستگاه سیاست خارجی آن بدل شده است. آن‌چنان‌که قراین موجود بر دستگاه سیاست خارجی ترکیه هم نشان می‌دهد، حاصل این نگرش در سیاست خارجی، پیدایش و تعقیب راهبردهای کارا و مؤثر در مواجهه با معادلات خاورمیانه و نحوه برخورد با قدرت‌های بزرگ بوده است. شکی نیست که منطق حاکم بر این نگرش از یک‌سو ناشی از درک نخبگان سیاسی حاکم بر حیات سیاسی حال حاضر ترکیه و از سوی دیگر ناشی از موقعیت‌های ژئوپلیتیکی این کشور در جغرافیای آسیای صغیر است و هدفی ندارد جز آنکه بخواهد به ارتقای موقعیت ژئوپلیتیکی این کشور مدد رساند. در واقع قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در ترکیه باعث به‌وجود آمدن تغییراتی در اصول سیاست خارجی این کشور شد، از جمله اینکه در مسایل منطقه خاورمیانه برای ارتقا جایگاه منطقه‌ای خود و امتیاز گرفتن از غرب استفاده می‌کند. از سوی دیگر، به دلیل ناکامی در پیوستن به اتحادیه اروپا تلاش می‌کند با تأکید بر منطقه‌ی خاورمیانه و پررنگ کردن نقش منطقه‌ای خود از دولت‌های غربی امتیاز بیشتری بگیرد. در این مقاله سعی شده است تا با روش توصیفی - تحلیلی و بر اساس اسناد و منابع کتابخانه‌ای به بررسی پویش‌های سیاست خارجی ترکیه در قبال منطقه‌ی خاورمیانه با تأکید بر دوران دولت اردوغان پرداخته شود و جایگاه این منطقه را بعد از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه تبیین نماید.

واژگان کلیدی: حزب عدالت و توسعه، ترکیه، سیاست خارجی، خاورمیانه، فلسطین.

* دانشجوی دکتری علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. mossaviut@gmail.com
** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه مازندران. Hassanpoortaher87@yahoo.com
*** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مطالعات منطقه‌ای دانشگاه علامه طباطبایی تهران، ایران. aref.bijan@gmail.com
دو فصلنامه مطالعات خاورمیانه، سال بیست و چهارم، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان ۱۳۹۶، (ص ۹۳-۶۹).

قاسم ترابی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۱۵

کاوه غلامی**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۳/۱۳

چکیده

هدف اصلی مقاله حاضر تبیین و توضیح سیاست تهاجمی عربستان در قبال یمن بر اساس رویکرد هویتی و نظریه سازه‌انگاری است. در این راستا به نظر می‌رسد سیاست خارجی عربستان فراتر از موضوع موازنه قوای منطقه‌ای و بیشتر تحت تاثیر هویت وهابی و سنی آن قرار دارد. این موضوع زمانی بیشتر نمایان است که سیاست عربستان را در قبال ایران شیعی و به خصوص در بحران یمن مورد بررسی قرار دهیم. در این راستا سؤال اصلی مقاله این است که تا چه میزان می‌توان دخالت نظامی عربستان در یمن را از چشم‌انداز امنیت هستی‌شناسی و رویکرد هویتی تبیین کرد. در پاسخ به سؤال مذکور این فرضیه مطرح می‌شود که با توجه به هویت سنی و وهابی عربستان و نگرانی این کشور از گسترش تشیع و تقویت نفوذ ایران در خلیج فارس و در نتیجه در کل خاورمیانه، می‌توان دخالت نظامی عربستان در یمن را بر اساس هویت و چارچوب نظری سازه‌انگاری تبیین کرد. در واقع این بدان معناست که کنش عربستان در قبال یمن بیشتر تحت تاثیر هویت سنی و وهابی آن قرار دارد. تحقیق حاضر مبتنی بر روش توصیفی-تحلیلی و به صورت کتابخانه‌ای و اینترنتی صورت گرفته است.

واژگان کلیدی: عربستان سعودی، یمن، امنیت هستی‌شناسی، سازه‌انگاری

ghasemtoraby@yahoo.com

*دانشیار روابط بین الملل، واحد همدان دانشگاه آزاد اسلامی، همدان.

** دانشجوی دکتری روابط بین الملل، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان.

دو فصلنامه مطالعات خاورمیانه، سال بیست و چهارم، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان ۱۳۹۶، (ص ۹۵-۱۱۳).

سید علی نجات*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۴/۱۵

چکیده

انقلاب اسلامی ایران با احیای تفکر اسلام و اسلام سیاسی و برجسته کردن نقش اسلام و مسلمانان در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی به‌عنوان یکی از رخداد‌های مهم در قرن بیستم به شمار می‌رود. به همین جهت می‌توان سال ۱۹۷۹ میلادی را نقطه عطفی برای جنبش‌های اسلامی قلمداد نمود؛ زیرا با پیروزی انقلاب اسلامی ایران جنبش‌های اسلامی جان تازه‌ای گرفتند. با فاصله کوتاهی از شکل‌گیری انقلاب اسلامی ایران، جنبش‌های متعددی در عراق، عربستان سعودی، فلسطین، سوریه، لبنان، افغانستان و کشورهای دیگر ظهور کردند. نقطه اوج این تاثیر را امروزه می‌توان در تحولات یمن مشاهده کرد. هدف نوشتار حاضر، تبیین بازتاب‌های انقلاب اسلامی ایران بر جنبش انصارالله یمن بر اساس نظریه پخش می‌باشد. از این رو، پرسش اصلی نوشتار حاضر این است که انقلاب اسلامی ایران چه تأثیری در جنبش انصارالله یمن داشته است؟ فرضیه نوشتار این است که جنبش انصارالله یمن به دلیل ماهیت شیعی متأثر از انقلابی‌گری تشیع و انقلاب اسلامی ایران است و رهبران جنبش انصارالله، امام خمینی (ره) را به‌عنوان شخصیت برجسته در عصر حاضر می‌دانند.

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی ایران، صدور انقلاب، نظریه پخش، الحوثی، انصارالله، یمن.

* دانش‌آموخته مطالعات منطقه‌ای و پژوهشگر مرکز مطالعات استراتژیک خاورمیانه.

دو فصلنامه مطالعات خاورمیانه، سال بیست و چهارم، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان ۱۳۹۶، (ص ۱۴۱-۱۱۵).

محمد بختیاری*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۱۴

مسعود رضا اسکندری**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۲/۲۷

چکیده

شاید در نگاه نخست مقایسه خوارج با گروه‌های سلفی - تکفیری معاصر که از نظر زمان شکل‌گیری حدود ۱۴ قرن از همدیگر فاصله دارند، چندان مناسب، علمی و عملی به نظر نیاید؛ اما حقیقت این است که این گروه‌ها از لحاظ فکری، اخلاقی و رفتاری چنان به هم شبیه هستند که توجه هر نویسنده و محققى را به خود جلب می‌کند، طوری که برخی از پژوهشگران، گروه‌های افراطی معاصر را با عناوینی همچون «نو خوارجیون» و «خوارج معاصر» نامگذاری کرده‌اند. البته تفاوت‌هایی هم در زمان و نحوه شکل‌گیری خوارج و گروه‌های سلفی - تکفیری معاصر وجود دارد اما در مقایسه با مشابهت‌های آنها بسیار اندک هستند. در پژوهش حاضر سعی بر این است که با استفاده از آثار و منابع موجود و بهره‌گیری از روش تطبیقی و تاریخی به مقایسه این گروه‌ها پرداخته شود و شباهت‌های نظری و عملی آنها مورد بررسی قرار گیرد؛ با این امید که نتایج چنین تحقیقاتی بتواند جامعه را در شناخت بهتر و دقیق‌تر چنین گروه‌هایی در حال و آینده یاری کند و جلوی رشد و گسترش آنها را بگیرد و جامعه را از نتایج شوم اعمالشان رها سازد.

واژگان کلیدی: خوارج، تکفیر، سلفی‌گری، افراط‌گرایی، القاعده، داعش.

علی غلامی دهقی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۴/۱۴

زهرا سادات کشاوری**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۳/۱۳

چکیده

جنبش سلفیه یکی از این جنبش‌های اسلامی شناخته شده در جهان اسلام است که طی صدسال اخیر محرک و موجد جنبش‌های سیاسی و اجتماعی فراوانی در کشورهای اسلامی بوده است. پژوهش حاضر با رویکرد اسنادی، ضمن توجه به ضرورت کاربرد رویکردهای جامعه‌شناختی در تحلیل پدیده‌های تاریخی، به‌ویژه جنبش‌های اسلامی معاصر و اهمیت موضوع آن، مجموعه بحران‌های اجتماعی را علت اصلی ظهور جنبش سلفیه در جوامع مسلمان و در مطالعه موردی کشور مصر می‌داند. نتایج نشان می‌دهد بنا به نظر هرایر دکمچیان و خورشید احمد بحران هویت، تحت تاثیر فرهنگ غرب، بحران مشروعیت به‌خاطر ناکارآمدی نخبگان و شکاف پیش‌ازپیش رهبران و مردم و بازداشت گسترده مخالفین، بحران فرهنگی که با الغای خلافت تشدید و به کم‌رنگ شدن ارزش‌های سنتی منجر شد، بحران اقتصادی و تضاد طبقاتی که ناشی از توزیع نابرابر و ناعادلانه ثروت بود و منتهی به هرج‌ومرج اقتصادی و رشد سرمایه‌داری وابسته شد و درنهایت شکست ایدئولوژی‌های خارجی نظیر ناسیونالیسم، سوسیالیسم و لیبرالیسم و تاثیر انقلاب اسلامی ایران و نظایر آن، از مجموعه بحران‌هایی بودند که در ظهور سلفی‌گری در مصر نقش اساسی داشتند.

واژگان کلیدی: جنبش‌های اسلامی، سلف، سلفی‌گری، بحران اجتماعی، مصر

Ali_gho_d@yahoo.com

* استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان .

Zahra.sadat.keshavarz@gmail.com

** دانشجوی دکتری تاریخ تشیع دانشگاه اصفهان.

دو فصلنامه مطالعات خاورمیانه، سال بیست و چهارم، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان ۱۳۹۶، (ص ۱۸۵-۱۶۱).

رضا اختیاری امیری*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۲/۱۲

سید احمد هاشمی**

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۲/۲۷

چکیده

جنبش حزب الله لبنان یکی از مهم‌ترین کنش‌گران غیردولتی منطقه‌ای محسوب می‌شود که تحت تاثیر شرایط داخلی و تحولات محیط پیرامونی به‌ویژه وقوع انقلاب اسلامی امکان زیست و موجودیت یافته است. با توجه به این که بنیان این جنبش بر مبنای مقابله با تجاوزات نظامی رژیم صهیونیستی اسرائیل شکل گرفته، این سازمان تلاش کرده تا توان و قابلیت‌های نظامی خود را به‌ویژه در حوزه موشکی طی یک دهه گذشته تقویت نماید. بر همین اساس، سؤال اصلی پژوهش بر این مبنا قرار گرفته است که افزایش توان نظامی و موشکی حزب الله لبنان تا چه میزانی در ایجاد بازدارندگی و متعاقباً ممانعت اسرائیل از تکرار تجاوزات نظامی در یک دهه اخیر مؤثر بوده است؟ در این پژوهش از رهیافت نظری بازدارندگی استفاده شده است. روش پژوهش نیز تحلیلی-تبیینی بوده و برای جمع‌آوری داده‌ها از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی استفاده شده است. یافته‌های پژوهش این انگاره را تایید می‌کند که افزایش توان نظامی - موشکی حزب الله به‌ویژه از مقطع جنگ ۳۳ روزه ۲۰۰۶ به بعد قدرت بازدارندگی حزب الله را ارتقاء بخشیده و مانع از آن شده است که رژیم صهیونیستی جنگ جدیدی را علیه لبنان آغاز نماید.

واژگان کلیدی: بازدارندگی، حزب الله لبنان، اسرائیل، انقلاب اسلامی، ج.ا.ایران

r.ekhtiari@umz.ac.ir

* استادیار دانشگاه مازندران .

** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران.

دو فصلنامه مطالعات خاورمیانه، سال بیست و چهارم، شماره سوم و چهارم، پاییز و زمستان ۱۳۹۹، (ص ۲۱۶-۱۸۷).

چشم‌اندازی از کتاب دوستی به مثابه جهان‌بینی

حسین روحانی صدر

کارشناس ارشد تاریخ ایران دوره اسلامی، کارشناس گروه ایران‌شناسی سازمان اسناد و کتابخانه ملی

چکیده

فلات قاره ایران از ماوراءالنهر، سیحون و جیحون تا بین‌النهرین (دجله و فرات) و شمال افریقا به ترتیب از سال‌های ۱۹۷۹م تا پایان ۲۰۱۷م (۱۳۵۷ تا ۱۳۹۶ش) با بی‌مهری‌های غیراخلاقی متحمل خسارت‌های جبران‌ناپذیر انسانی و محیطی شده است.

مشرق زمین همان گهواره تمدن از سال ۱۹۷۹ م تا پایان ۲۰۱۷ م، به واسطه جنگ‌های مذهبی و انحصارطلبی‌های عقیدتی آماج خشونت‌های فراگیری شده است. اوج این ویرانی‌ها را می‌توان از آثار به‌جامانده از جنگ‌های داخلی و خارجی افغانستان، ایران و عراق و مصایب جبران‌ناپذیر سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۱۷ م عراق، سوریه، یمن و ... دانست.

هدف از بررسی کتاب ۴۲۳ صفحه‌ای حاضر، یافتن پاسخ پرسش‌هایی همچون:

آیا طرح مباحث علمی و آکادمیک دوستی قابلیت جایگزینی بر جذابیت‌های قدرت‌طلبانه حاکم بر فرهنگ کنونی جهان را دارد؟

۲- آیا دوستی می‌تواند محور بازی بازیگران در دهکده جهانی باشد؟

۳- دوستی را می‌توان محور بازگشایی مرزها و بازسازی سرزمین‌های آسیب‌دیده از دشمنی و خشونت قرارداد؟

۴- آیا گام‌هایی که ما را به صلحی سرد و غیردوستانه رسانده بهتر از توهم دوستی‌ای نیست که هیچ‌گاه

ما را به صلح نرسانده؟

۴- آیا ادبیات فارسی پاسخ‌گوی نیازهای دوستی جهان مملو از خشونت است؟

روش کار در این نوشتار توصیف و تحلیل هفده مقاله با محوریت دوستی در کتاب حاضر است. این کتاب

را انتشارات هرمس با همت محمدجعفر امیرمحلّاتی در سال ۱۳۹۶ به چاپ رسانده است.

واژگان کلیدی: صلح، هم‌زیستی، دهکده جهانی، زبان مشترک.